

Vijf vragen over vogelgriep in Nederland

Het begon met dode wilde watervogels en eind november werd het eerste commerciële bedrijf getroffen door het hoogpathogene vogelgriepvirus H5N8. Op het besmette bedrijf werden 10.000 eenden geruimd. Door de aanwezigheid van het virus op het bedrijf in Biddinghuizen moesten 180.000 vlees-eenden preventief worden geruimd. Het is de tweede keer dat een virus van dit type van aviaire influenza (AI) in Nederland rondwaart. In 2014 werd de pluimvee sector ook getroffen door hoogpathogene H5N8. Wat weten we van AI en hoe houden we het virus buiten de deur?

Welke vormen van AI kunnen we onderscheiden?

Vogelgriep wordt veroorzaakt door influenza A-virussen. Watervogels zijn het natuurlijke reservoir van vogelgriep. Twee oppervlakte-eiwitten, het H- en het N-eiwit, karakteriseren het vogelgriepvirus en zijn bepalend voor de naam van het subtype. Er zijn zestien H-typen bekend bij vogels (H1-H16) en negen N-typen (N1-N9). Voor pluimvee zijn er maar twee subtypen belangrijk: de H5- en H7-subtypen. Deze subtypen komen voor als milde (laagpathogene) variant maar ook als ernstige (hoogpathogene) variant. Een infectie met een milde variant kan zonder zichtbare verschijnselen verlopen, een infectie met een hoogpathogeen virus veroorzaakt bij pluimvee zeer ernstige ziekteverschijnselen met tot 100 procent sterfte. Het huidige H5N8-virus is hoogpathogeen.

Waar komt dit H5N8-virus vandaan?

Al in de late zomer kwam uit Rusland melding over H5N8. Het virus werd gevonden in een waterrijk gebied waar ook trekvogels aanwezig zijn. Net als in 2014 is het waarschijnlijk dat ook dit virus met trekvogels vanuit Siberië verspreid is naar Europa. Het huidige H5N8-virus is niet exact hetzelfde virus als het H5N8-virus van 2014. Er zijn genetische verschillen die ertoe leiden dat een infectie bij watervogels ook ziekteverschijnselen en sterfte geeft.

Hoe monitoren we op het vogelgriepvirus in Nederland?

We kennen drie verschillende vormen van monitoring: syndroom-surveillance, early warning en een serologisch monitoringsprogramma.

1. Syndroomsurveillance is gericht op het zo snel mogelijk opsporen van hoogpathogene en laagpathogene infecties die ziekteverschijnselen veroorzaken. Als er verhoogde uitval is, boven een vastgestelde norm, dan zijn Nederlandse veehouders en dierenartsen verplicht dit te melden aan de NVWA (via telefoonnummer 045-5463188). Bij vleeskuikens, reproductiedieren en leghennen (ouder dan 10 dagen) is deze norm minimaal 2 dagen meer dan 0,5 procent sterfte per dag, voor kalkoenen geldt minimaal 2 dagen meer dan 1 procent per dag en voor alle pluimveetypen geldt meer dan 3 procent per week. Als een dergelijke melding wordt gedaan, gaat een specialistenteam

Verschillen ten opzichte van 2014

Ook in 2014 had de Nederlandse pluimvee sector te maken met een H5N8-uitbraak. Er zijn enkele verschillen met de huidige uitbraak. In 2014 werd het virus aangetroffen in mestmonsters van wilde smienten zonder dat er sprake was van sterfte; dit jaar is er wel sterfte bij wilde (water)vogels. Vooral bij trekkende eendesoorten, maar ook bij meeuwen en andere aasetende vogels is het virus aangetoond. Ook is het virus nu wijder verspreid: het is al op meerdere plekken in Nederland en Europa opgedoken.

naar het bedrijf om de dieren te beoordelen. Dit team bestaat uit de eigen dierenarts, een GD-dierenarts en een dierziekte-specialist van de NVWA. Als zij oordelen dat AI niet uit te sluiten is, dan worden swabmonsters genomen voor PCR-onderzoek (virusdetectiemethode).

2. Early warning is gericht op het uitsluiten van AI. Voor het early warning-programma worden vijf dieren bemonsterd voor PCR-onderzoek van een koppel dat weliswaar ziekteverschijnselen heeft, maar waar AI niet waarschijnlijk wordt geacht. Deze monsters kunnen worden opgestuurd naar Wageningen Bioveterinary Research. Er is al een aantal keer via dit monitoringssysteem laagpathogene AI opgespoord. Bij positieve monsters gaat eenzelfde specialistenteam als onder 1 naar het bedrijf om de zogenaamde ambtelijke monsters te nemen.
3. Het serologische monitoringsprogramma spoort laagpathogene AI-infecties op die subklinisch (zonder of met weinig ziekteverschijnselen) verlopen. Alle Nederlandse pluimveebedrijven worden minimaal één keer per jaar bij GD onderzocht op de aanwezigheid van antistoffen tegen vogelgriep met de AI-ELISA-test. Pluimvee op bedrijven met vrije uitloop zelfs elk kwartaal. Per monitoringsmoment worden er dertig bloedmonsters getapt, verdeeld over alle stallen. Bij meer dan 30 procent H5/H7-positieve monsters beoordeelt de NVWA of een specialistenteam naar het bedrijf moet voor een beoordeling en het bemonsteren van dieren voor PCR-onderzoek (zie onder 1).

Kunnen we het vogelgriepvirus de wereld uit helpen?

We zijn niet in staat AI-virussen bij wilde vogels te bestrijden. Omdat vogels altijd in beweging zullen zijn, loopt ook de commerciële pluimveesector altijd risico's. Met strikte toepassing van hygiënemaatregelen kunnen pluimveehouders trachten het virus buiten hun stallen te houden. Bij kippen die buiten lopen is het lastiger om infecties te voorkomen. Voor de sector is het bestaan van vogelgriepvirussen een 'fact of life', maar u kunt veel doen om de risico's zo klein mogelijk houden en de schade te beperken.

Welke hygiënemaatregelen kan ik nemen om insleep van het virus te voorkomen?

Het is belangrijk om extra aandacht te besteden aan uw bedrijfshygiëne. Het virus kan uw bedrijf binnenkomen door contact met uitwerpselen van besmette wilde (water)vogels, nieuw aangeleverd pluimvee dat al besmet was, besmette ratten en muizen, mestdeeltjes uit een besmette stal, en met besmette mest vervuilde materialen zoals kratten, maar ook schoeisel en kleding, niet alleen van bezoekers maar ook van de pluimveehouder zelf. Neem daarom de volgende hygiënemaatregelen in acht:

1. Maak een duidelijke scheiding met afsluitbaar hek tussen het bedrijfsterrein en de ruimte rondom het woonhuis.
2. Zorg dat uw bedrijfsterrein en stallen afgesloten zijn voor bezoekers.

3. Zorg dat er geen mensen in de stal komen, tenzij noodzakelijk voor verzorging, reparaties of veterinaire zorg. Laat deze mensen douchen en stel bedrijfskleding en schoeisel ter beschikking.
4. Zorg ervoor dat het bedrijfsterrein niet aantrekkelijk is voor vogels en ongedierte. Zorg dat er geen waterplassen en voerresten aanwezig zijn.
5. Zorg voor een goede bestrijding van ratten en muizen, bij voorkeur door een professioneel bedrijf.
6. Zorg dat uw bedrijfsterrein overal schoon is en dat de looppaden regelmatig worden ontsmet, zeker wanneer uitwerpselen van vogels worden aangetroffen. Vergeet de bestrating rondom de silo niet.
7. Houd er rekening mee dat u, als pluimveehouder, ook smetstof kunt verspreiden. Houdt u zich daarom zelf ook aan de regels.
8. Om ieder risico te vermijden, is het belangrijk geen materialen van andere (pluimvee)bedrijven te gebruiken. Alle materialen die binnen het bedrijfsterrein worden gebracht eerst ontsmetten.
9. Voer bij nieuw aangeleverd pluimvee meerdere keren per dag een strenge gezondheidscontrole uit. Bij twijfel direct de practicus consulteren.